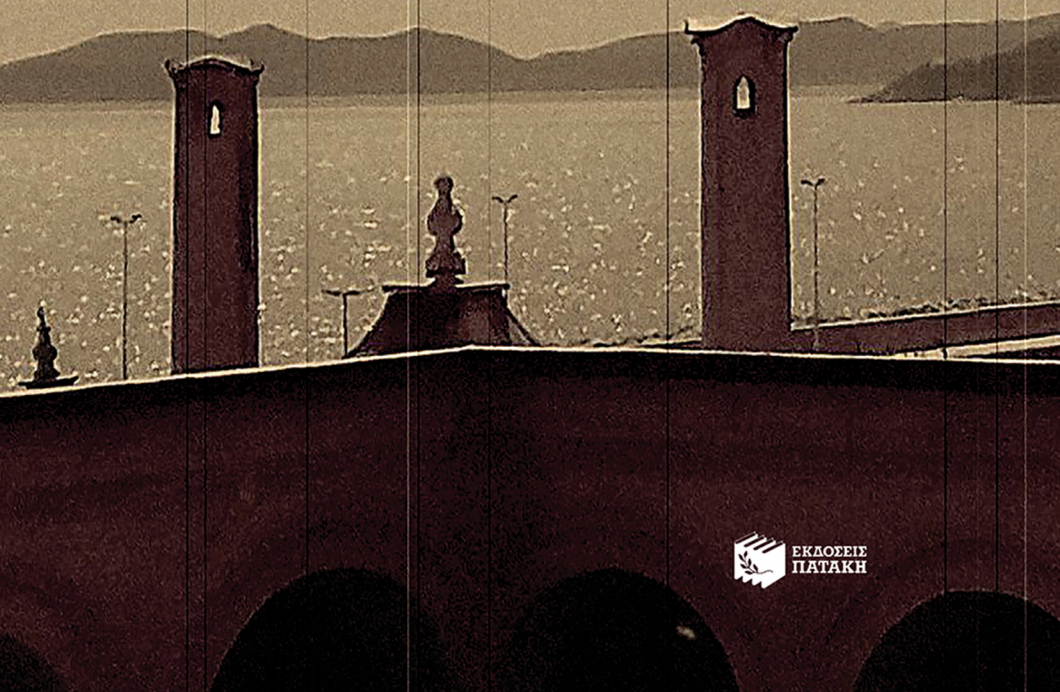

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Οστινάτο

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΟΣΤΙΝΑΤΟ

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Οστινάτο

μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

Πεζογραφία – 415

Μαριάννα Ευαγγέλου, Οστινάτο

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια - Διορθώσεις: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φιλμ - Μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΒΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Μαριάννα Ευαγγέλου, 2016

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Ιούνιος 2017

ΚΕΤ Α900 – ΚΕΠ 382/17

ISBN 978-960-16-7186-4

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665 - ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 - ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Για τη μητέρα μου, Αμαλία

*προσπαθώ να κρατηθώ από μια φλόγα
γιατί δεν αλλάζει*

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ

*Το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού δεν συνδέεται
με πραγματικά περιστατικά ή πρόσωπα*

Η ΔΙΜΕΤΡΗ, διπλή καγκελόπορτα κλειστή, σιωπηλή, απορροφημένη από την άνιση πάλη ανάμεσα στα επάλληλα στρώματα της λαδομπογιάς και στη σκουριά της πρώτης ύλης. Σπρώχνεις με κόπο το ένα φύλλο προς τα μέσα κι η αλυσίδα, που συγκρατούσε τη δυσκίνητη γλώσσα στη γανιασμένη τρύπα του αδελφού φύλλου, χτυπά απαλά, σαν απορροθμισμένο εκκρεμές. Ανεβαίνεις τέσσερα σκαλιά, φτάνεις στο πρώτο πλάτωμα αφήνοντας το χνάρι σου στην τσιμεντένια επιφάνεια, αλλού αυλακωμένη κι αλλού εξογκωμένη από μια σμίλη που σκάλισε πάνω της αλλόκοτα σχέδια, ελλειπτικά, σε τέλεια ασυμφωνία προς το ορμάνι αγριόχορτων του κήπου. Ανεβαίνεις κοιτώντας τις πέτρες που χωρίζουν τα παρτέρια σταθερές, λοξές, σαν να υποδεικνύουν κατεύθυνση, με λίγο άσπρο, απομεινάρι ασβεστώ-

ματος, εδώ κι εκεί, ριζωμένες γύρω απ' την ψηλή μυγδαλιά, την κοντή μουσμουλιά και την κοντύτερη αχλαδιά, τριάδα προσφοράς μικρών καρπών και περιορισμένης σκίασης. Ανεβαίνεις άλλα έξι σκαλιά, φτάνεις στο δεύτερο πλάτωμα, κοντοστέκεσαι κάτω απ' την τεράστια καΐσιά, ορθωμένη πάνω απ' τα κεραμίδια του διώροφου σπιτιού, υπερφορτωμένη από φύλλα και καρπούς, καΐσια μεγάλα, γλυκά, ζουμερά. Ανεβαίνεις κι αρκεί ν' απλώσεις το χέρι ή ν' ανοίξεις ένα απ' τα μπροστινά παράθυρα του σπιτιού και ν' απλώσεις το χέρι ή να βγεις στη βεράντα του πάνω ορόφου και ν' απλώσεις το χέρι ή ν' ανέβεις στον πέτρινο τοίχο της αυλής και ν' απλώσεις το χέρι, ή ακόμα να σκαρφαλώσεις στα κεραμίδια και, αγναντεύοντας τον αποχαυνωμένο κάμπο θαρρείς και βλέπεις θάλασσα, ν' απλώσεις το χέρι, να κόψεις και να μασουλήσεις καΐσια, καΐσια που άλλοτε έβλεπες σφραγισμένα σε βάζα, πολτό παχύρρευστης μαρμελάδας ή μισά φεγγάρια γλυκό του κουταλιού, καμωμένα σε τσίγκινες κατσαρόλες που άχνιζαν ψιθυριστά πάνω στην ασημιά μασίνα, παρατημένη τώρα δίπλα στον τοίχο της αυλής, κάτω απ' την παχιά δροσιά του μεγάλου δέντρου, αυτού που ξεχνά ότι είναι φυλλοβόλο, που λησμονεί ότι χρειάζεται κλάδεμα και πότισμα, γι-

γαντωμένο απ' την ίδια του την εγκατάλειψη. Ανεβαίνεις άλλα πέντε σκαλιά, στέκεσαι κάτω απ' την αγριοτριανταφυλλιά που ορίζει θολωτά την είσοδο του σπιτιού, ακουμπισμένη σε μία απ' τις δύο κολόνες που στηρίζουν στο κέντρο της πρόσοψης το τετράγωνο μπαλκόνι, ίδια ραχιτική, πασαλειμμένη με κοκκινάδι γριά που μάταια προσπαθεί να φτάσει τα κάγκελα του μπαλκονιού, για ν' αντικρίσει, όπως άλλοτε, τη θέα από ψηλά, τότε που κύκλωνε σαν χάνδι το μπαλκόνι και την μπαλκονόπορτα, τότε που αναρριχώμενη απαλά στον τοίχο, αρωματίζοντας διακριτικά, ενωνόταν με το άλικο των κεραμιδιών. Ανεβαίνεις, και τ' αφυδατωμένα φύλλα θροΐζουν σαν να σχολιάζουν κάτι ή κάποιον ψιθυριστά, ανεβαίνεις και κοιτάς το βαρύ σιδερένιο κλειδί να περιστρέφεται αβίαστα στην κλειδαρότρυπα, κι είναι η αθόρυβή του στροφή μια υπενθύμιση, ζυμωμένη μ' ενοχή, ότι η πόρτα παραμένει ανοιχτή. Μπαίνεις μέσα, η θερμοκρασία αλλάζει απότομα, είσαι μέσα κι αναζητάς προσανατολισμό. Δεξιά η τζαμαρία, βαρύ κρυστάλλινο ανάγλυφο πάνω σε θαμπό ξύλο, ορίζει τον επίσημο χώρο υποδοχής, φωτισμένο από ηλιαχτίδες που ανακλούν και διαθλούν το φως καθώς διαπερνούν ανεμπόδιστα τα γυμνά παράθυρα. Μικροσκοπικοί σβόλοι

σκόνης, ανάμεικτοι με απειροελάχιστα σταγονίδια υγρασίας, κινούνται άτακτα κι άναρχα σε πολυάριθμους χρωματισμούς, ακολουθώντας συγκεχυμένη μελωδία, νότες που προσπαθούν θαρρείς να χωρέσουν όλες σ' ένα μέτρο. «Murmures de la Seine» θα σου έλεγε με προφορά, αν ήταν εδώ, «ψιθυρίσματα του ποταμού στο μεγαλύτερο δυνατό μέτρο των δώδεκα ογδών», νότες ζωντανεμένες απ' τις αναμμένες λυχνίες, κινούμενες πάνω στα βραχέα και τα μεσαία κύματα του ραδιοφώνου, πλαισιωμένου με καρυδένιο κέλυφος κι αλαβάστρινα στρογγυλά κουμπιά που διατηρούν ακόμα κάτι απ' την παλιά τους αίγλη. Η μουσική από το παλλόμενο ωχρό πλέγμα του ηχείου αναμειγνύεται με ήχο τραπουλόχαρτων που ανακατεύονται, μοιράζονται δυο δυο, πέφτουν άναρχα το ένα πάνω στ' άλλο στην πράσινη τσόχα του μεγάλου τραπεζιού ή απλώνονται ανά τριάδες ακολουθίας αριθμών και φιγουρών, γένους καρδιάς ή καρό, τριφυλλιού ή πίκας, σ' ένα παιχνίδι κουμκάν ή Θανάση με περισσότερους από τέσσερις μπαλαντέρ. Κατευθύνεσαι προς τη μικρή πόρτα αριστερά, που οδηγεί στην καθημερινή κάμαρα με τα δυο αντικριστά μπαουλοντίβανα και τη ραπτομηχανή Singer, καλυμμένη με βαμβακερή κουβέρτα φτιαγμένη από πολύχρωμα

μισοραμμένα ρετάλια, ένα σχέδιο που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, σκέπασμα τώρα της μηχανής. Στο περβάζι του μοναδικού παραθύρου ακουμπισμένο φθαρμένο μαξιλάρι, ένα γλαρόνι πάνω σε βράχο κεντημένο στο χέρι κομπλέν, μαρτυρία ότι κάποιος έγερνε εκεί, ίσως για να διαβάσει. Δίπλα ξεχασμένο ένα τετράδιο, μπλε πλαστικό, με τη μια άκρη να σχηματίζει καρούλι. Στη μισοκιτρινισμένη ετικέτα διαβάζεις *Αρχαία - Άγνωστο Κείμενο*, γραμμένο με όρθια αραιή γραφή που παλεύει να δείξει σταθερή. Το ξεφυλλίζεις με δυσκολία, σταματώντας στην τελευταία άσκηση. Μια άσκηση που δεν λύθηκε ποτέ. Λέξεις ανάκατες που δεν μπήκαν, όπως όριζε η εκφώνηση, ποτέ στη σειρά. Λέξεις άγνωστες και γνωστές, λέξεις παρατεταγμένες, χωρισμένες με κόμματα, λέξεις πολλές, η μία μετά την άλλη, χωρίς ειρμό και συνοχή. Σηκώνεις το κεφάλι, ενώ τα δάχτυλα ακόμα σέρνονται στις γαλάζιες γραμμές του τετραδίου, και μέσα απ' το θαμπό παραθυρόφυλλο κοιτάς την καγκελόπορτα της αυλής του αντικρινού σπιτιού. Νιώθεις το στομάχι να πετάγεται απότομα προς το στέρνο, σαν κάποιος να του έδωσε κλοτσιά. Γυρνάς απότομα την πλάτη. Με ταραγμένο βήμα κατευθύνεσαι προς την άλλη πόρτα του δωματίου. Ο μονότονος ήχος της ραπτομηχανής

επικαλύπτεται από τριζοβόλημα ξύλου καθώς περνάς στην κουζίνα, ντουμπλαρισμένη από βυσσινί πλακάκι εναλλασσόμενο με λευκό σ' όλη την περιμετρο του τοίχου. Τα τετράγωνα πλακίδια, κάθετη σκακιέρα ή ντάμα, διακόπτονται απ' τα ξύλινα πορτάκια των ντουλαπιών και τα δυο σιδερένια του φούρνου, όπου καίγονταν τα κούτσουρα για το μαγείρεμα και γινόταν η συγκομιδή της στάχτης. Η καμινάδα του τριγωνική, χονδροειδής στη μέση του τοίχου, ανενεργή, κι ο χώρος πλημμυρισμένος από οσμές, ξεχασμένες μα γνώριμες. Μυρωδιά απόμπορτζ ή τραχανά με τηγανισμένα ψωμάκια, από αυγά ψημένα με καβουρμά ή με πατάτες φούστρο, από λεπτεπίλεπτους λαχανοντολμάδες ή σαρμαδάκια γιαλαντζί, από τουρσί ή λαρδί, από λαλαγγίτες πασπαλισμένες με άχνη ή αυγοκάλαμα με τριμμένο καρύδι και μέλι. Βγαίνεις ζαλισμένη απ' τη δεύτερη πόρτα της κουζίνας, αντικριστή της εξώθυρας, απόδειξη της κυκλικής πορείας που ακολούθησες. Στα δεξιά η σκάλα ανηφορίζει, κάνοντας στροφή μικρότερη του ημικυκλίου, στον δεύτερο όροφο, στο τετράγωνο σαλόνι. Τα ξύλα αγκομαχούν, ξέμαθα πια να σηκώνουν βάρος μεγαλύτερο απ' αυτό της κλεισούρας. Σταματάς στην μπαλκονόπορτα. Ρίχνεις μια ματιά στη γειτονιά. Αρχοντόσπιτα, χαμόσπιτα,

γερμένα το ένα στο άλλο, αυλές η μια δίπλα στην άλλη, αυλές, αν και κρυμμένες οι πιο πολλές από τα βλέμματα του δρόμου, ανοιχτές στη θέα η μια της άλλης, αυλές χωρισμένες από χαμηλές πέτρινες μεσοτοιχίες αρμονικής αισθητικής συμβίωσης, εγκαταλελειμμένα όλα το ίδιο στην αδιάφορη φθορά του χρόνου. Στρέφεται στο εσωτερικό του σπιτιού. Το παράθυρο ενός δωματίου προς το σαλόνι, αντίστοιχο της κουζίνας προς τη σκάλα, επιβεβαιώνει την επέκταση παλαιότερου χτίσματος, κάτι παραπάνω από τον διπλασιασμό του. Σηκώνεις το κεφάλι. Κοιτάς τις ανοιχτές πόρτες των υπνοδωματίων. Ακολουθείς τη γαλάζια κυματιστή γραμμή στο ύψος σχεδόν της οροφής. Αποκαλύπτεται κάτω απ' το τελευταίο στρώμα υδροχρώματος που έχει πέσει σαν ξεραμένη φλούδα, φανερώνοντας τη λάσπη και το άχυρο του τσατμά. Μπαίνεις μέσα στο μεγαλύτερο δωμάτιο. Στέκεσαι στο παράθυρο. Κοιτάς τους κυβόλιθους απ' το στενό δρομάκι που χωρίζει το σπίτι απ' το αντικρινό. Μετακινείς το βλέμμα προς τον κήπο. Ψάχνεις να βρεις τις κλαδεμένες τριανταφυλλίες, τις δεμένες σε πασσάλους ντοματιές, το κιόσκι της κληματαριάς. Ψάχνεις μέχρι που φτάνεις στο στενόμακρο παράθυρο με τα κλειστά παντζούρια. Εκεί αφήνεις τα μάτια να χαλαρώσουν.

Η υγρασία έχει βαρύνει. Κολλάει, λαμπυρίζει χαρούμενα, στάζει στο πάτωμα, μέχρι τη μικρή κάμαρη. Ακουμπάς στο κρεβάτι. Μια κούκλα με γαλανά μάτια, γερμένο κεφάλι κι ανοιχτά πόδια βρίσκεται στο κέντρο του κρεβατιού. Ξαπλώνεις δίπλα της. Δυο παιδικά, σχεδόν εφηβικά χέρια πλησιάζουν, τραβούν την κούκλα, τη σηκώνουν όρθια, φτάνει σχεδόν το ένα μέτρο, και περνούν τα δάκτυλά τους μεθοδικά σαν χτένια μέσα στα πλούσια, πυκνά, μαύρα μαλλιά της, ξανά και ξανά και συνέχεια, μέχρι που τα ξεμπλέκουν και, αφού τα χωρίσουν σε τρεις τούφες, τα δένουν σε μακριά πλεξούδα. Το ένα χέρι σφίγγει στη γροθιά του το τέλειωμα της πλεξούδας και την τραβά. Η κούκλα σέρνεται στο πάτωμα με την πλάτη. Το άλλο χέρι φαχουλεύει συρτάρια, ντουλάπια, κομοδίνα, αναζητώντας τη γαλάζια κορδέλα που θα δέσει την πλεξούδα, όμοια μ' αυτή που είδε στην εικόνα στο τάμα, φιόγκο συμμετρικό. Σηκώνεσαι. Προχωράς. Προχωράς προς τη σκάλα, την κατεβαίνεις, περνάς απ' την κουζίνα στο δωμάτιο, προχωράς προς το παράθυρο σαν να ήταν αυτός πάντα ο τελικός προορισμός, προχωράς σαν να μπήκες στο σπίτι μόνο για να φτάσεις στο παράθυρο του καθιστικού. Προχωράς προς το παράθυρο το πιο ήσυχο και το πιο

δροσερό, το παράθυρο που πάντα χρησιμοποιούσες ως πόρτα για να πας αντίκρυ, στο μάθημά του, προχωράς θαρρείς κι είναι ο μόνος δρόμος που μπορείς να προχωρήσεις. Προχωράς και χώνεσαι στην κόχη του, ακουμπώντας την πλάτη στο μαξιλάρι που κάποτε είχες κεντήσει στο μάθημα χειροτεχνίας, γέροντας το κεφάλι στον τοίχο, απλώνοντας το τετράδιο στα μαζεμένα γόνατα, κλείνοντας τα μάτια ερμητικά στον χρόνο, αυτόν που κύλησε κι αυτόν που κυλά. Προχωράς έχοντας γέφυρα τη φωνή που άλλοτε άκουγες με αδιαμφισβήτητη καταδεκτικότητα, να καμπανίζει ότι ο Νέστος παλιά, πολύ παλιά, δεν ήταν σύνορο, η Θράκη απλωνόταν πέρα, μακριά, αγγίζοντας τον Όλυμπο, κι ο Ορφέας ήταν γέννημα θρέμμα και λείψανό της. Προχωράς κι ανοίγεις τα παντζούρια απ' το αντικρινό παράθυρο, κατόπιν τα παραθυρόφυλλα και τραβάς τις κουρτίνες. Προχωράς και τον κοιτάς που κάθεται στο γραφείο, φορώντας μπεζ κοντομάνικο πουκάμισο, μπεζ βερμούδα με τσάκιση και πέδιλα, που κρατά στο δεξί χέρι την πένα, που συγκρατεί στ' αριστερό το κεφάλι, έχοντας τον κρόταφο στην παλάμη και τα μακριά δάχτυλα απλωμένα πάνω στο γυμνό κρανίο. Προχωράς προς το φως που αντανακλάται πάνω στα τέλεια ορθογώνια των νυχιών

του, όπως αντανακλούσε τις ηλιαχτίδες ο πολυπρισματικός κρύσταλλος που κάποτε είχε φέρει στο σπίτι ο μπαμπάς και τον τοποθέτησε σε περίοπτη θέση στη βιβλιοθήκη. Προχωράς και προσπαθείς να ενώσεις τα μάτια του με τα μάτια σου, όπως έκανες όταν ήθελες να δεις αν σου μιλούσε σοβαρά ή αν αστειευόταν, αν σε πείραζε ή αν σε ειρωνευόταν. Προχωράς με μάτια κλειστά, με δάχτυλα να ψηλαφούν τις λέξεις στο τετράδιο, προχωράς αφουγκραζόμενη απ' τον πάνω όροφο το σύρσιμο της κούκλας στο πάτωμα, τα κουδουνίσματα απ' τα πόμολα, το τρίξιμο απ' τα συρτάρια, τους τριγμούς απ' τις πόρτες των ντουλαπιών που ανοιγοκλείνουν χωρίς σταματημό, προχωράς κι από το στόμα σου αχνοβγαίνει, με ρυθμικό φάλτσο, το παιδικό τραγουδάκι:

«Ένα περιστέρι μονό μονό,
πήγε να περάσει τον ποταμό.
Έπεσε και χτύπησε το πόδι του
και μοιρολογούσε τον πόνο του.
Ήρθαν οι παπάδες διαβάζοντας
κι οι χωριατοπούλες χορεύοντας.
Βγήκες...»

Βγήκες, βγήκε.